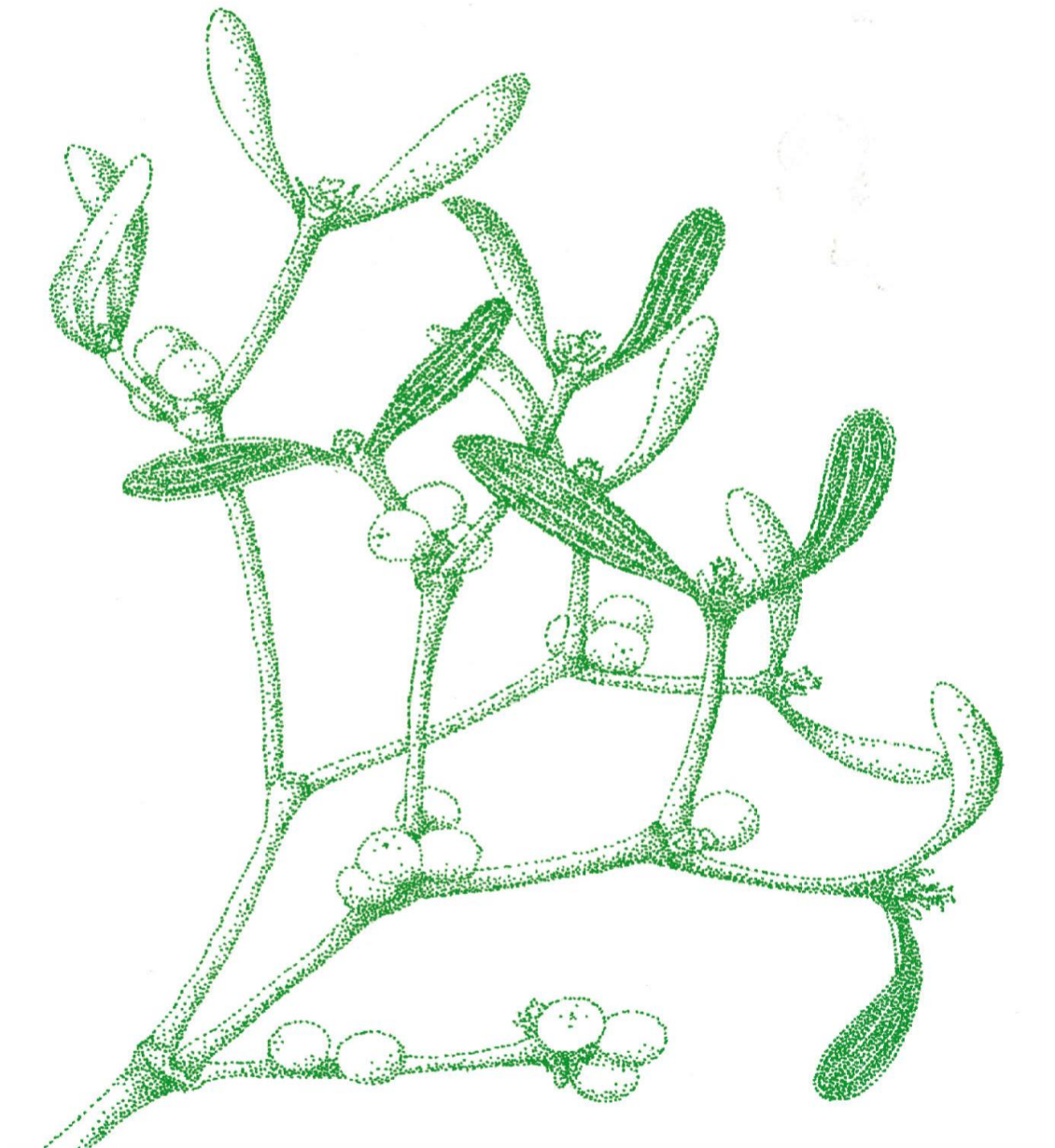

de Haamsjeut

IVN Meerssen

Zomer 2025

de Haamsjeut

Zomernummer 2025

3de jaargang, nr. 2

Redactie de Haamsjeut

André Ament, Leo Bielders, Pascale Satijn

Inhoudsopgave

Van de Bestuurstafel, Wim Derks en Marianne van den Berg	1
Opening Vlindertuin, Marianne van den Berg	3
Notulen ALV IVN Meerssen, Ria Tuyt	5
Jaarverslag 2024 IVN Meerssen, Frans Ligthart	9
Jaarverslag Communicatie, André Ament	10
Jaarverslag Vogels, Jan de Veen	14
Jaarverslag Activiteiten, Wim Derks	15
Jaarverslag Jeugd, Els Derks-van der Wiel	16
Jaarverslag Padden, Frans van der Kragt	16
Jaarverslag Landschapsonderhoud, Jo Lexis	17
Jaarverslag Zoogdieren	19
Jaarverslag Milieu, Els Derks-van der Wiel	20
Bunderbos en Vlindertuin, Wil Lemmens en Riekje Notten	21
Bokkenrijders in Spaubeek, Rein van Lieshout	29
Boomplantdag bie de Bruggelkeswei in Geulle, Paul Notten	32
Nieuws uit onze Vlindertuin, Wil Lemmens	34
De Brandnetel is niet populair, Jan van Dingenen	37
Activiteiten, Wim Derks	43

de Haamsjeut van IVN Meerssen

verschijnt 4 keer per jaar. Kopij voor het verenigingsblad kan worden

aangeleverd via: andreament47@gmail.com T 06 44189017

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.

De tekeningen in deze Haamsjeut zijn nagenoeg allemaal van de hand van Jan van Dingenen.

Van de Bestuurstafel

Wim Derks en Marianne van den Berg

Beste lezer,

Onze algemene ledenvergadering was half april jl.. Als je daar niet bij was: jammer! Tijdens deze vergadering hebben alle werkgroepen laten zien en horen wat ze het afgelopen jaar hebben gedaan en wat ze van plan zijn om dit jaar te gaan doen. En dat in een paar minuten tijd. In hun enthousiasme vergaten enkele coördinatoren wel hoe kort 3 minuten is, maar hun verhalen kwamen goed over. Een deel van hun verhalen kun je teruglezen in deze Haamsjeut.

Tijdens deze bijeenkomst zijn ook enkele leden gehuldigd, die al een respectabel aantal jaar lid van onze IVN-gemeenschap zijn. Eén daarvan is oud-voorzitter Willy Savelberg; liefst 65 jaar lid. Vele leden kunnen hem vast nog goed herinneren. Naast zeer aimabel was hij in alle opzichten de 'leider'. Zijn lichaam is weliswaar wat broos geworden, maar zijn geest is nog altijd zeer actief en zijn woordje voor ons, de aanwezigen daar, heel onderhoudend.

John Bronckers, onze voormalige penningmeester, heeft nu ook de ledenadministratie kunnen overdragen. De gelukkige is Noël Jaminon. John, nogmaals bedankt en Noël, veel succes.

Het bestuur is verheugd een nieuw bestuurslid te mogen verwelkomen. Riny Rongen liep al enkele vergaderingen mee en is nu door de ALV als volwaardig bestuurslid benoemd. Van harte gefeliciteerd daarmee en veel wijsheid toegewenst in bestuurszaken.

Onze secretaris, Frans Ligthart, heeft iets verteld over de vorig jaar gehouden enquête. Daaruit bleek dat een behoorlijk aantal leden graag meer actief wil bijdragen aan sommige IVN- activiteiten. Niet continu, maar

wel af en toe. Prachtig toch? Maar die enquête was anoniem en we hebben dus géén namen of e-mailadressen. Toch willen we graag een lijstje maken van mensen, die we zo nu en dan kunnen inschakelen bij incidentele activiteiten, of bij zaken waarbij we net te weinig menskracht hebben. Te denken valt aan activiteiten met schoolklassen. Daarvoor heb je, naast de docenten, altijd veel volwassen begeleiders nodig. Of denk aan iets heel anders, bijvoorbeeld het tellen van vlinders, of het inventariseren van planten in bermen, of het verspreiden van posters, of het overzetten van padden of het uitzetten van korte wandelingen of het bedenken en regelen van een leuke excursie of lezing of.....? Je hoeft het niet alleen te doen en je hoeft ook niet van alles te weten. Kunnen we jou op de lijst zetten? Mail of bel naar Wim Derks (wimelsderks@hotmail.com, 043 3643740). En voor de verdere uitwerking van de enquête zoeken we nog iemand die daar lol in heeft en er ook iets vanaf weet. Roem in de Haamsjeut is verzekerd.

Over wandelen gesproken: de basiscursus natuur is weer voorbij. Veel nieuwe mensen hebben meegelopen bij 5 van de 10 uitgezette en uitstekend voorbereide wandelingen. Complimenten aan onze gidsen.

Tenslotte willen we je wijzen op een grote gebeurtenis die ons binnenkort te wachten staat, namelijk de officiële opening van onze VLINDERTUIN. Daar is door een groepje actieve leden maandenlang naar toe gewerkt. Met name door Wil Lemmens, Els Derks en Noël Jaminon die met andere mensen alles besproken en opgezet hebben. Daarnaast hebben ze met anderen hard in de tuin gewerkt om van de vlindertuin een zo goed mogelijke plek voor fladderende vlinders te maken.

Onze wethouder, mevrouw Vanessa de Rond, zal de tuin op 29 juni a.s. om 11.00 uur officieel openen. Daarna zijn er diverse leuke dingen te ontdekken en te doen. Zie hiervoor elders in dit blad. Je bent op deze feestelijke dag van harte welkom!

Officiële opening IVN Vlindertuin Meerssen

Zondag 29 juni 2025 van 11:00-16:00 uur

IVN Meerssen nodigt je van harte uit voor de feestelijke opening van de Vlindertuin. Biodiversiteit en verdere ver-groening staan volop in de belangstelling.

Deze tuin is hier een mooi voorbeeld van. Kom kijken en doe ideeën op voor je eigen tuin.

Ontstaan van de vlindertuin

In 2024 heeft IVN Meerssen de Vlindertuin overgenomen van Stichting The Butterfly House. Deze vlindertuin is gelegen aan het Heiveld in Bunde. In juni 2024 hebben we als IVN Meerssen al een succesvolle kennismaking georganiseerd voor belangstellenden, buurtbewoners en sportverenigingen. Deze vlindertuin sluit goed aan bij de doelstelling van IVN, namelijk door jong en oud te laten beleven hoe belangrijk de natuur is. Bovendien biedt de tuin voldoende educatieve mogelijkheden voor het organiseren van natuuractiviteiten voor bijvoorbeeld basisscholen en verenigingen.

Genieten in de vlindertuin

Onze vlindertuin is ingericht met belangrijke vlinderplanten, bloemen en bomen. Kom genieten van deze grote variatie aan inheemse bloemen, planten en regionale bomen die vlinders, bijen, libellen en overige dieren aantrekken. Hierdoor zorgen we voor een grote biodiversiteit. Dat is ook wat de gemeente Meerssen nastreeft in haar Groenbeleidsplan. Daarnaast krijg je als bezoeker inzicht hoe je je eigen tuin natuurlijker kunt inrichten. De vlindertuin is ook een plek voor stilte en meditatie en er zal op deze dag een muzikale omlijsting zijn.

Leren en spelen in de natuur

Voor IVN Meerssen is contact en samenwerking met de omgeving van groot belang. Daarom nodigen we iedereen uit, jong en oud. Laat je rondleiden in de natuur met speciale aandacht voor vlinders. Volwassenen ontvangen een speciaal cadeautje en voor de kinderen is er een knutselhoekje ingericht.

We hopen velen te ontmoeten op deze dag,

Marianne van den Berg, Voorzitter IVN Meerssen

Notulen Algemene Ledenvergadering IVN-Meerssen

Ria Tuyt

14 April 2025, gemeenschapshuis De Stip Meerssen. 19.30 uur

1. Opening door de Voorzitter, Marianne van den Berg

Afmeldingen: Jan de Veen, Frans van der Kragt, Nicole Cordewener, Pascalie Satijn, Truus en Hannie Smeets, Renate Wagemans, Ineke en Henny Klos, Bert Merk, Fiel van den Bergh, Jack Mulder en Sjo Meels. Er zijn ons ook helaas mensen ontvallen René Baltis, Frans Hofman, Dhr Ghijsen, Marijke Paulussen en Irene Maas.

2. Goedkeuring Verslag ALV 2024

Punt 12, John Bronckers had geen jubileum maar nam afscheid als penningmeester. Verder goedgekeurd na aanpassing.

3. Algemeen Jaarverslag

Doel van het Bestuur, verbindingen leggen met andere organisaties met dezelfde belangen, IVN Regio, District en Landelijk.

Op orde brengen, aanpassen van nieuwe concept Statuten en concept het Huishoudelijk Reglement.

We ontvingen financiële ondersteuning van IVN-Regio en de Rabobank.

Er was een toename van de leden, dit kwam mede door de gegeven Natuurcursus. Versterken van de positie en aantrekken jeugd en jongeren, faciliteren van de werkgroepen.

4. Financiën

Jaarverslag 2024. Beginstand € 29.269, eindstand € 31.700, verschil € 2.430 positief. Inkomsten € 10.816, Uitgaven €8.386, verschil €2.430 positief.

Begroting 2025. Beginstand €31.700. Eindstand 2025 €28.700. Verschil € 3.000. Komt door aanschaf materialen, eenmalige kosten De Vlindertuin,

reeds vorig jaar betaalde contributie, kosten Kerstviering 2024, in 2025 betaald. Vanwege onze gezonde financiële situatie wordt voorgesteld de contributie voor 2026 niet te verhogen. In vergadering goedgekeurd.

5. Kascontrole-commissie

Leon Schoenmakers en John Bronckers.

John licht toe, de financiële administratie ziet goed, correct en overzichtelijk uit. Er wordt decharge verleend aan de Penningmeester en het Bestuur. De nieuwe kascontrole-commissie voor volgend jaar is John Bronckers en Anja van Domburg.

6. Bestuur

Rooster van aftreden, Jan de Veen, stelt zich herkiesbaar, de Vergadering gaat akkoord.

Nieuw Bestuurslid Riny Rongen, de Vergadering gaat akkoord.

John Bronckers is administrateur, wil de Ledenadministratie overdragen. Noël Jaminon wil dit gaan doen.

7. Statuten en Huishoudelijk Reglement

Door de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen, in 2021, moeten binnen 5 jaar nieuwe Statuten gemaakt worden, vóór 1 juli 2026. Marianne heeft IVN Landelijk benaderd om dit Landelijk, centraal, te regelen. Het Landelijk concept is nu aangepast aan IVN Meerssen. Het Huishoudelijk Reglement is aan de Statuten aangepast. Beiden worden in de ALV goedgekeurd door de aanwezige leden.

Er is ook uitgelegd welke soorten leden IVN Meerssen heeft. Landelijk lid, 78 is 33 %, donateur lid, 128 is 54 %, huisgenoten lid, 30 is 13 %, de 2 eerste ontvangen de Haamsjeut en eventueel aangevuld met abonnement op de Natuurgids. Voor ons zijn alle leden even belangrijk. Nieuwe leden dienen zich aan te melden bij IVN Landelijk. Landelijke leden hebben toegang tot cursussen, evenementen en kunnen zich abonneren op Ons-IVN, digitaal, ontvangen Mens en Natuur en kunnen verder toegang tot vele gegevens krijgen. Momenteel telt IVN Meerssen 236 leden.

8. Jubilarissen

Willy Savelberg 65 jaar, Mariëlle Urlings 40 jaar, Miny Wöltgens-Petit 40 jaar, Will Voncken 25 jaar, Henny Ramaekers 25 jaar. Onze felicitaties aan de jubilarissen, ze worden verwend met een tas met lekkere eerlijke producten. Willy en Mariëlle namen de felicitaties persoonlijk in ontvangst tijdens de vergadering.

9. Pauze

10. Jaarverslag Werkgroepen

Beknopt wordt door de coördinatoren verslag gedaan over 2024. Alle verslagen kunnen nagelezen worden op de website van IVN Meerssen.

André Ament, Werkgroep Communicatie,
Frans Ligthart, namens de Vogelwerkgroep,
Wim Derks, Werkgroep Activiteiten en jeugd,
Wim Derks, namens Werkgroep Padden,
Wim Derks, Werkgroep Zoogdieren,
Leo Voragen, Planten-Werkgroep,
Els Derks, Werkgroep Milieu,
Jo Lexis, Werkgroep Landschapsonderhoud,
Noël Jaminon, Werkgroep De Vlindertuin. Opening 29 juni 2025.

11. Uitwerking enquête

De uitslag van de enquête is verrassend. Men heeft veel ideeën, wil helpen met activiteiten. Alleen was de enquête helaas anoniem, dus we vragen jullie contact op te nemen met het bestuur.

Helaas heeft zich tijdens de vergadering niemand gemeld om het Bestuur te helpen, ook niet om de uitkomst van de enquête duidelijk in beeld te brengen.

12. Samenwerking Regio, District, Limburgs Landschap en andere organisaties

We zijn gezien door anderen en waren laatst actief op 2 scholen in Meerssen om schooltuintjes aan te leggen, met de kinderen en een hierin gespecialiseerd bedrijf. Het leverde ook een mooie subsidie op voor De vlindertuin.

13. Ideeën voor de toekomst en leuke klussen

Werkgroep Landschapsonderhoud wordt voor een keer geholpen bij de Kindervallei door Medtronic.

Een foto-cursus voor je mobieltje.

Er is veel materiaal dat gebruikt kan worden, bijvoorbeeld zoekkaarten. Dit materiaal is opgeslagen bij de familie Gerard Willems. Els D. en Renate W. gaan dit uitzoeken.

14. Rondvraag en sluiting

Geen vragen. De voorzitter sluit de vergadering.

Jaarverslag IVN Meerssen 2024

Frans Ligthart

Het bestuur draagt zorg voor een organisatorisch verband tussen de leden en tussen onze afdeling en andere IVN afdelingen in onze regio Maas en

Mergelland. De regio's werken samen in het district Limburg en vaardigen regiovertegenwoordigers af naar het landelijk bestuur IVN. Daarnaast vertegenwoordigt het bestuur (of laat zich vertegenwoordigen) bij overleggen met diverse andere organisaties of besturen.

De afgelopen periode stond in het teken van het op orde brengen van de statuten en huishoudelijk reglement en overleg met de gemeente over de vlindertuin. Ook hebben we financiële ondersteuning kunnen regelen van onze regio (300 euro tbv de vlindertuin) en van de Rabobank.(1100 euro: lang leve de ratelaar)

Op dit moment zijn er 239 leden. Helaas zijn enkelen ons ontvallen, maar gelukkig zien we ook dat er door de natuurcursussen en excursies nieuwe leden bijkomen.

Om beter te peilen waar onze leden behoefte aan hebben is er een enquête gehouden. Voor de komende periode gaan we verder met het verstevigen van de positie van IVN Meerssen en het faciliteren van de werkgroepen waarbij we ons ook op het aantrekken van de jeugd/jongeren richten.

Jaarverslag werkgroep Communicatie

André Ament

Samenstelling werkgroep

Naast de coördinator bestaat de werkgroep uit Nicole Cordewener, John Bronckers, Pascale Satijn en Leo Bielders.

Doelstelling

IVN Meerssen stelt zich als doel om de natuur onder de aandacht te brengen en te houden van de leden, en andere belangstellenden, door middel van educatie. Communicatie is daartoe een essentieel middel en de werkgroep Communicatie speelt hierin een belangrijke rol binnen de vereniging. Wij zorgen, als werkgroep, voor verspreiding van allerlei berichten en boodschappen via de huidige kanalen naar de huidige doelgroepen. Gezien de beperkte tijd die wij hieraan kunnen besteden, reiken onze ambities niet verder dan de uitvoering van deze werkzaamheden. Andere vormen van communicatie, zoals het aanvragen van subsidies, ledenwerving, naamsbekendheid verbeteren, lobbyen etc. etc. worden, indien nodig geacht, door het bestuur verder ter hand genomen.

Wij maken globaal gebruik van de volgende communicatiekanalen om de informatie bij de desbetreffende personen te krijgen:

- Afdelingsblad de Haamsjeut
- Facebook
- Website Meer Vitaal
- Eigen IVN-website
- Persberichten
- Nieuwsflitsen

In de loop van het jaar hebben we het aantal specifieke kanalen teruggebracht tot een voor ons hanteerbaar aantal.

De resterende kanalen zijn we primair gaan gebruiken als volgt:

Haamsjeut: mededelingen vanuit het bestuur, verenigingsnieuws, verslagen van excursies en wandelingen, achtergrondartikelen

Geulbode: aankondigingen van cursussen, excursies en wandelingen

Nieuwsflits: aandacht voor alle verenigingsactiviteiten

Website IVN Meerssen: alle verenigingsactiviteiten waarbij het maximaal aantal deelnemers niet relevant is en reguliere informatie van en over de werkgroepen

IVN Facebookpagina en website Meer Vltaal: alle verenigingsactiviteiten waarbij het maximaal aantal deelnemers niet relevant is

Hieronder worden de diverse onderwerpen verder toegelicht.

Afdelingsblad de Haamsjeut

In 2024 werd de 2de jaargang van het afdelingsblad de Haamsjeut uitgegeven, bestaande uit de bekende 4 nummers, genoemd naar de seizoenen.

Terugkijkend op het tweede jaar kunnen we constateren dat de inhoud een evenwichtige mix van verhalen bevat, afkomstig van auteurs met uiteenlopende interessegebieden. Zo mochten we bijdragen ontvangen van onder andere de volgende auteurs:

Marianne van den Berg, bestuursaangelegenheden

Jan de Veen over vogels

Els Derks-van der Wiel over duurzaamheid

Jan van Dingenen over planten

Wil Lemmens over wandelingen en vlindertuin

Riekie Notten-Houben over wandelingen

Paul Notten over natuurwetenswaardigheden

Riny Rongen-Montagne over pluktuin

Wim Derks over wetenschappelijke aspecten

Wij danken de schrijvers voor hun artikelen en hopen dat zij ons nog lang van kopij zullen blijven voorzien. Een woord van dank voor de talloze

bezorgers van de Haamsjeut. Vooral in Ulestraten zijn er nog veel liefhebbers van de papieren versie van de Haamsjeut, die dus door een groepje vrijwilligers thuis wordt bezorgd. Vanwege de nogal hoge drukkosten van de Haamsjeut (en hoge milieukosten!) willen we hierbij nogmaals vragen om zo veel mogelijk te kiezen voor de digitale versie van de Haamsjeut. Voordeel hiervan is ook nog dat die in kleur wordt bezorgd. Een speciaal dankwoord moet gewijd worden aan John Bronckers voor zijn bijdrage aan de verspreiding van de Haamsjeut (en Nieuwsflitsen). Door de complexiteit van de ledenadministratie is het iedere keer weer een geweldige klus om de papieren Haamsjeut bij de juiste mensen af te leveren. Daarnaast ontvangen gelukkig steeds meer mensen de digitale versie, maar er resteren toch ook nog waar de Haamsjeut per post moet worden bezorgd. John, bedankt.

Facebook en Meer Vitaal

IVN Meerssen gebruikt qua sociale media Facebook en Meer Vitaal.

Meer Vitaal vermeldt alle activiteiten in de kernen Rothem, Meerssen, Bunde, Geulle, Ulestraten op het gebied van sport, gezondheid, cultuur en natuur. Alle IVN-activiteiten worden vermeld op de websites (www.facebook.com/ivn.ulestraten.1 en www.meer-vitaal.nl/agenda).

Wat betreft Facebook hebben we een nog steeds oplopend aantal volgers en op dit moment zijn dat er 712 (ten opzichte van 643 vorig jaar). En een heel mooi aantal in vergelijking met de IVN's in de buurt (bv. IVN Elsloo 587, Beekdaelen-Schinnen 258 en IVN Maastricht 224 volgers).

Website

De in 2023 door het landelijk IVN geïmplementeerde nieuwe landelijke IVN-website in Wordpress in plaats van Drupal, heeft in 2024 gelukkig geen problemen gegeven voor onze afdelingswebsite die daarin 'meedraait'.

Er zijn door ons in 2024 een 60-tal verschillende activiteiten verwerkt op de afdelingswebsite. Deze zijn allemaal als aparte activiteit zichtbaar geweest via de Activiteitenpagina en ze waren vermeld in het

Activiteitenoverzicht dat elk halfjaar door de Werkgroep Activiteiten wordt opgesteld en ook als zodanig is opgenomen binnen de website.

Verder zijn er 18 aparte nieuwsberichten op de website geplaatst in 2024, variërend van aankondigingen van de natuurcursus in het voorjaar, speciale activiteiten tot en met info over de vele activiteiten die door de Vogelwerkgroep zijn uitgevoerd.

Nieuwsflitsen

Uiteraard zijn alle aankondigingen van activiteiten als extra service naar IVN-leden die zich daarvoor hebben aangemeld evenals naar overige geïnteresseerden gemaild via de Nieuwsflitsen. De Nieuwsflitsen werden ook verzonden naar de Geulbode, en in het eerste halfjaar van 2024 tevens naar MeerVandaag/ Heuvelland Vandaag, de gemeente Meerssen en het parochieblad van Ulestraten. De nieuwsberichten werden tevens aangeleverd bij Meer Vitaal en op Facebook geplaatst.

Persberichten

De Geulbode behoudt zich zelf het recht voor om ingezonden kopij wel of niet te plaatsen. Daar hebben wij als Werkgroep Communicatie geen invloed op. Het komt derhalve wel eens voor dat ingezonden aankondigingen niet worden geplaatst. Kijk daarom altijd even of onze afdelings-website: www.ivn.nl/afdeling/meerssen.

De gemeente heeft in 2024 laten weten onze berichten niet meer afzonderlijk op te kunnen nemen in hun nieuwsbrief. Ze proberen wel in voorkomende gevallen een link naar de IVN Meerssen – website op te nemen.

Om de aanlevering van aankondigingsteksten door de initiators van de verschillende activiteiten te stroomlijnen, is een toelichting ten behoeve van het aanleveren van kopij geschreven en een Nieuwsflits sjabloon in Word gemaakt. Deze zijn recent verspreid onder de actieve IVN-leden.

Jaarverslag werkgroep Vogels

Jan de Veen

Onder de enthousiaste coördinatie van Bert Merk organiseert de vogelwerkgroep elke maand inspirerende en gezellige bijeenkomsten. De groep, bestaande uit gemiddeld 10 fanatieke vogelspotters, komt elke tweede woensdag van de maand samen in Sporthal Marsana, van 20.00 tot 22.00 uur. Tijdens deze avonden delen we onze vogelervaringen, leren we van elkaar en maken we plannen voor komende excursies.

Op zondagochtend kiezen we een mooi natuurgebied om te bezoeken. Denk aan plekken zoals de WML-plas, De Grote Peel of het Grensmaasproject. Elke excursie is weer een kans om nieuwe soorten te spotten en samen van de natuur te genieten.

Jan de Veen coördineert meerdere belangrijke beschermingsprojecten voor soorten als de steen- en kerkuil, de torenvalk, en verschillende soorten zwaluwen (huis-, boeren-, en gierzwaluw) en mezen (kool- en pimpelmees). Onze werkwijze bestaat uit:

- Het ophangen van nestkasten en zwaluwtillen
- Controle van de kasten
- Het ringen van jonge vogels
- Het doorgeven van data aan SOVON Vogelonderzoek Nederland

Meehelpen? Dat kan! Aanmelden kan via jdeveen1958@gmail.com .

Hoogtepunten van het afgelopen jaar

Aan de Groenstraat werden in een huiszwaluwtil drie kunstnesten succesvol bezocht. Dit jaar is er weer een lokkast geplaatst, in de hoop dat ze terugkeren om te broeden. Ook Achter Schimmert is een nieuwe lokkast geplaatst voor de huiszwaluw. De torenvalken waren een groot succes: vorig jaar zijn er 96 jongen geringd! Hoeveel het er dit jaar zullen

worden, is nog spannend. Dit geldt ook voor de kerkuil en de steenuil – soorten waarvoor wij ons met hart en ziel inzetten.

Met al deze activiteiten en resultaten is de vogelkoorts in het voorjaar bij velen van ons op een hoogtepunt.

Jaarverslag werkgroep Activiteiten

Wim Derks

In 2024 waren er 23 wandelingen/excursies, 14 binnen activiteiten met name lezingen, 6 activiteiten in het kader van de natuurcursus en 4 gezinsactiviteiten gericht op de jeugd. Dit geeft samen een indrukwekkend aantal van 47 activiteiten. Het aantal deelnemers was sterk wisselend. Het gemiddeld aantal was 20. In 2024 was er voor het eerst sinds vele jaren weer een stand op de jaarmarkt in Meerssen.

Voor deze activiteiten zijn met name de natuurgidsen van belang. In september 2023 is er in de regio een nieuwe opleiding voor natuurgids gestart. Van de nieuwe natuurgidsen zijn er drie actief worden bij IVN Meerssen: Mark Meeuwissen, Renate Wagemans en Riny Rongen. Daarnaast is Janic Grond als gids actief geworden. Hij heeft weliswaar geen diploma van natuurgids, maar heeft wel een grote natuurkennis en ervaring met educatie.

De basiscursus natuur in het voorjaar bestaat uit een binnenles en vijf excursies in verschillende gebieden door verschillende gidsen. In 2023 waren er 23 deelnemers, waarvan een aantal de regionale natuurgidsenopleiding is gaan volgen. In 2024 waren er 26 deelnemers, waaronder iemand die daarna actief is geworden bij IVN Meerssen. In 2025 kunnen vijf excursies gekozen worden uit een aanbod van tien, zodat het aantal deelnemers per excursie niet te groot wordt. Er zijn 31 deelnemers. Na afloop wordt gewezen op de mogelijkheid van de regionale landschapsgidsencursus in 2026.

Jaarverslag werkgroep Jeugd

Els Derks-van der Wiel

In 2024 zijn er 4 gezinsactiviteiten georganiseerd met een wisselend aantal deelnemers; de topper was de amfibieënles bij Vaeshartelt: 50 deelnemers. Bij de activiteit in de Vlindertuin kwam niemand. De 2 andere bijeenkomsten, in de Proostenkelder en Proosdijpark, hadden als thema vogels. En beestjes zoeken op bloemen op de Landschapsbegraafplaats in Ulestraten was ook een succes. Er zijn twee activiteiten op basisscholen geweest en we hebben meegedaan aan de Spellenmiddag MOS in speeltuin Meerssen West.

In 2025 komen er weer gezinsactiviteiten en doen we mee aan Water Fall project van het Stella Maris college. Bij basisschool in Rothem en Meerssen-West hebben we voedselbosjes aangelegd. Bij de basisschool Franciscus Bunde loopt een groot project en gaan we met alle groepen de natuur in! De natuurstrook in Waterval wordt op 19 november aangeplant met meerdere basisscholen.

Jaarverslag werkgroep Padden

Frans van de Kragt

Zoals gebruikelijk heeft de werkgroep Landschapsonderhoud voor de plaatsing van de paddenafzetting bij Landgoed Kruisdonk richting Vaeshartelt gezorgd. De schermen zijn dit jaar op 29 februari gezet, waarbij al gelijk 2 padden werden gevangen en overgezet. Maar helaas, evenals voorgaande jaren kwam de paddentrek moeizaam op gang, te koud. Het weer was wisselvallig, zo ook de paddentrek.

Op zondag 17 maart is er een jeugdactiviteit geweest, 50 gezinsleden deden mee aan deze paddenoverzetactie.

De werkgroep Landschapsonderhoud heeft 21 maart de paddenafzetting opgeruimd. Door 13 enthousiaste overzetters zijn 713 padden, 24 bruine

kikkers en 129 kleine watersalamanders veilig naar de overkant gebracht. In totaal dus 866 amfibieën. Een stijging t.o.v. 2023, zodat we weer op het niveau van 2022 zitten. Zoals te zien in het overzichtje van voorgaande jaren blijft het grillig.

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal	389	399	1206	1162	872	534	887	619	866

(In 2025 kwamen we uit op een aantal van 999.)

De paddenoverzet is afgesloten met een bijeenkomst van de paddenoverzetters op maandag 25 maart in de Proostenkelder waar gezellig werd nagepraat over de geslaagde acties.

Door Buurtvereniging Geulle a/d Maas o.l.v. Karen van Eeuwijk zijn bij het Geulderlei 48 amfibieën overgezet. Vergelijkbaar met 2022 (52) en 2021 (42). In 2023 hebben ze 204 amfibieën overgezet, een eenmalige uitschieter?

Jaarverslag werkgroep Landschapsonderhoud

Jo Lexis

Doelstelling werkgroep Landschapsonderhoud: Het behoud herstel en duurzaam beheer van natuurlijke en culturele landschapselementen te waarborgen. In de gemeente Meerssen zijn na overleg een vijftal projecten in beheer van de werkgroep. Deze projecten passen goed in de educatieve doelstelling van het IVN. Ook de Kindervallei in Houthem is na goed overleg met de directie opgenomen in het onderhoudsplan. Verder besteedt de werkgroep ook aandacht aan de culturele waarde en uitvoering van de Kroedwusj traditie. De werkgroep biedt ook ondersteuning aan anderen IVN- activiteiten o.a. de paddenwerkgroep en bestuursactiviteiten.

Wat is er afgelopen jaar bereikt?

De werkgroep bestond begin 2024 uit 16 actieve leden, één lid heeft door gezondheidsredenen de werkgroep verlaten, twee nieuwe leden, Frans Spronck en Roel Haberkorn, kwamen onze ploeg versterken waardoor het aantal op 17 actieve leden kwam te staan. De groep werd aangestuurd door: Jo Lexis (algemene zaken Arbo en EHBO), Fiel Van den Bergh (advies en contacten) en Al Vandewall (techniek en EHBO).

De werkgroep is in het afgelopen jaar 55 keer bij mekaar gekomen om de volgende projecten te realiseren:

Voor de gemeente:

- Bomenkap bos Meerstraat Bunde, betreft zieke essen.
- Rothem langs de Geul, wilgenknot
- Wegkruis Raar
- Bijenwei Kruisberg
- Vlindertuin Bunde:

Het onderhoud en beheer van de vlindertuin is na overleg met de gemeente aan het IVN overgedragen. Het IVN voorziet hierin een nieuwe werkgroep. Totaal uren voor de gemeente 402

Voor de Kindervallei:

- De Kindervallei was afgelopen jaar de grootste werkgever. De tuin is bijna 20 jaar oud (2007) en heeft extra aandacht nodig. De onderlinge samenwerking is zeer goed te noemen. Als dank werd een lunch aangeboden. Totaal aantal uren 852

Voor de IVN-activiteiten:

- Ondersteuning Paddenwerkgroep
- Kroedwusj traditie:
Opmerkelijk was dat alle parochies van de gemeente Meerssen hebben meegedaan aan deze activiteit. Totaal uren 126

Extra activiteiten:

- NL Doet, locatie Kindervallei:
Deze activiteit werd door de werkgroep aangevraagd is in samenwerking met vrijwilligers van de Kindervallei uitgevoerd.
- Natuurkracht, planten langste haag van Limburg
- Landelijke natuurwerkdag aan de Vroenhof
- Bomenplantdag Westbroek Geulle. Totaal uren 90

Totaal uren 2024: 1470

Wat staat er voor dit jaar op het programma?

De werkgroep streeft ernaar om alle projecten die in het afgelopen jaar zijn gerealiseerd weer te continueren in 2025. Ook streeft de werkgroep ernaar om meer kennis op te doen. Dit door persoonlijke studie maar ook door informatie en advies in te winnen buiten de werkgroep. Het sociale contact binnen de werkgroep staat hoog aangeschreven, de medewerkers vinden het belangrijk dat er als één groep wordt samengewerkt en niet in sub groepjes.

Aandachtspunten voor komend jaar: gereedschapsbeheer, vervoer en opslag.

Jaarverslag werkgroep Zoogdieren

Wim Derks

Deze werkgroep is in het leven geroepen om een aanspreekpunt te hebben voor vragen en opmerkingen over zoogdieren. In 2024 was er verder geen activiteit. In 2025 is de werkgroep al wel twee keer benaderd met een vraag en worden twee excursies gegeven met het thema dassen.

Jaarverslag werkgroep Milieu

Els Derks-van der Wiel

De werkgroep Milieu probeert het goede voorbeeld te geven en waar mogelijk een oplossing aan te dragen. We zijn beschikbaar voor beantwoording van vragen en publicaties in de Haamsjeut, het blauwe boekje Ulestraten en de Geulbode.

De Gemeente doet in 2025 mee aan het kampioenschap tegelwippen om de verstening tegen te gaan. Tegel eruit: plantje erin. Wij hebben via de Gemeente posters gevraagd en die overal opgehangen.

Binnen IVN was het de gewoonte om jubilarissen een bos bloemen te schenken. Een mooi fleurig gebaar maar in feite geef je dan een bosje gif als het geen biologische bloemen zijn. Die zijn moeilijk te krijgen. Op advies van de milieugroep heeft IVN er nu voor gekozen om een stoffen tas te geven met IVN- logo met inhoud van biologische producten.

Er is een relatie met Milieudefensie Meerssen en Stichting Duurzaam Meerssen.

We kunnen allemaal iets doen om onze aarde te beschermen. Hou je eigen buurt vrij van zwerfafval. Meld stortingen van afval bij de Gemeente.

Jaarverslag werkgroep Vlindertuin

Voor jaarverslag van de vlindertuin, zie het artikel 'Nieuws uit onze Vlindertuin' op pagina 34 van deze editie van de Haamsjeut.

Lente excursie: bezoek aan Bunderbos en IVN Vlindertuin

Wil Lemmens en Riekie Notten

Inleiding

De lente is net 2 dagen oud en we zijn al op pad voor onze traditionele seizoensexkursie. We gaan kijken naar de eerste voorjaarsbloeiërs in het Bunderbos en luisteren naar de lentegeluiden van de vogels. De temperatuur op zondagmorgen 23 maart 2025 bij vertrek is ongeveer 11 graden. Het is een beetje bewolkt en het is aangenaam wandelweer. De 14 deelnemers hebben er zin in. Of dat te maken heeft met de aankondiging, wie zal het zeggen. In ieder geval hadden twee deelnemers uit Landgraaf op de website van IVN de informatie gevonden over deze excursie.

Geneeskrachtige kruiden

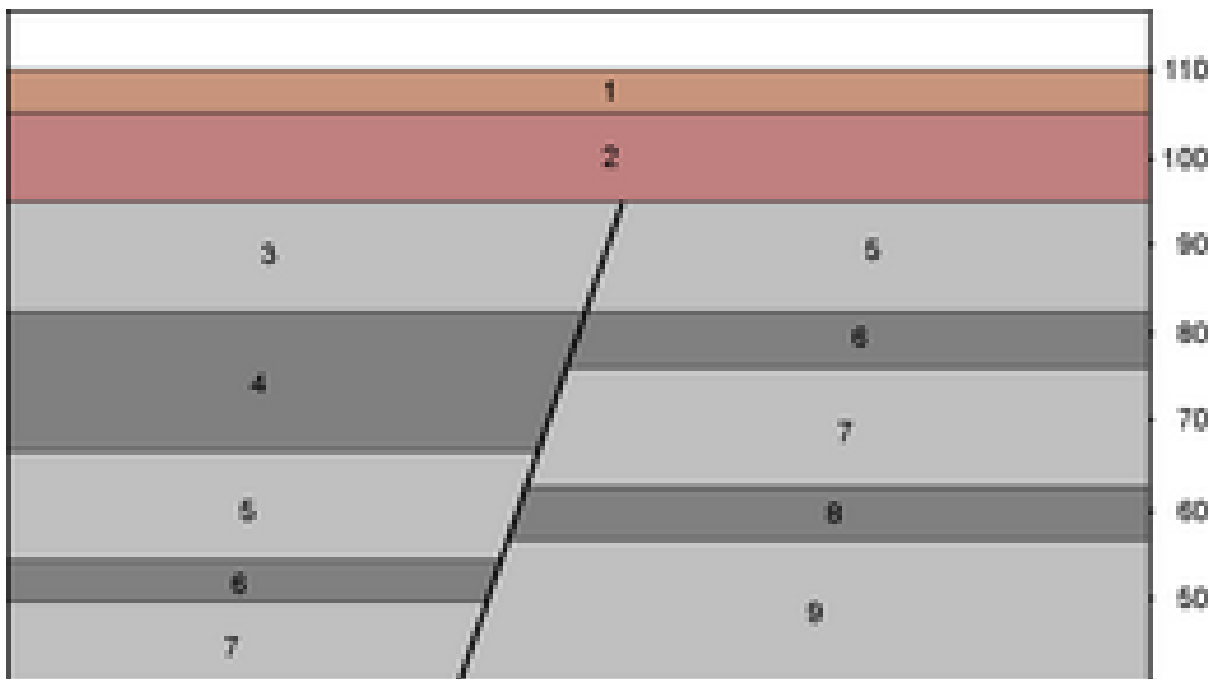
We wandelen vanaf de parkeerplaats bij station Bunde naar het Bunderbos. Langs de kant zien we al het ontluikende groen en de meidoorn pronkt al met zijn eerste blaadjes. Omdat een herboriste in ons midden is, vertelt zij over de geneeskracht van de meidoorn. Meidoorn wordt in de volksmond ook wel hartekruid genoemd. Dat komt omdat deze plant hartspierversterkende eigenschappen bezit. Als je elke dag 7 blaadjes eet, ondersteunt dat letterlijk je hart, zegt de herboriste. Na deze toelichting wordt driftig geplukt en geproefd van de blaadjes zoals op bijgaande foto te zien is. Na dit versterkende middel wordt nog gegeten van de Zuring dat veel vitamine C bevat. Tot slot wordt stilgestaan bij het wat minder smakende Robertskruid. Dit is een bloedstelpend en desinfecterend middel. Het kauwen op verse bladeren zou behulpzaam zijn bij genezing

van keelontsteking. Na deze korte kruidentocht vervolgen we ons pad richting het Bunderbos.

Het Bunderbos

We zien de eerste Bosanemonen en horen het zachte geruis van een bronbeek. Tijd om even iets te vertellen over het unieke Bunderbos met zijn vele bronnen en beken. Het is een hellingbos met vaak hoogteverschillen van 80 meter. De deelnemers vragen zich af hoe deze bronnen ontstaan. In het kort wordt uitgelegd hoe dit in elkaar zit.

Bijgaande grafiek geeft aan hoe de lagen van het bos zijn opgebouwd. De bovenste laag (1) is löss, de laag daaronder (2) is grind en de overige lagen zijn afwisselend kleilagen (donkergrijs) en zandlagen (licht grijs). Bij die kleilagen komt het water naar buiten en wordt het een bronbeek.

Na deze geologische toelichting concentreren we ons bij deze lente excursie op de voorjaarsbloeiërs, maar vooral ook op de grassoorten. Waarom grassoorten, vragen de deelnemers zich af. Het antwoord is snel gegeven als we wijzen naar diverse bosjes 'gras'. Deze grassoorten omvatten zogenaamde biezen en zeggen. De deelnemers kijken elkaar aan of ze het wel goed verstaan hebben. Bij grassoorten kunnen ze zich

nog iets voorstellen, maar biezen en zeggen zijn woorden die niet bekend in de oren klinken. Ook voor ons als gidsen is het telkens weer een uitdaging om dit aan het publiek uit te leggen en vervolgens te laten zien in de praktijk. Hier volgt onze versie.

Alle planten die er uit zien als gras, kunnen we gemakshalve onderbrengen in twee groepen. In de eerste groep zitten de echte grassen die behoren tot de grote grassenfamilie. In de tweede groep zitten de zogenaamde schijngrassen. Binnen deze tweede groep zitten zowel de zeggen als de biezen, waarbij de zegge het grootste geslacht is. Het grootste verschil tussen grassen, zeggen en biezen is dat grassen over het algemeen ronde, holle stengels hebben. Zeggen hebben driekantige stengels terwijl biezen ronde, gevulde stengels hebben met vaak behaarde bladeren.

Nu komt de proef op de som voor de deelnemers om eerst te kijken naar de bosjes 'gras' en te voelen welk soort 'gras' het is.

Daarna wordt gecheckt of de waarneming klopt aan de hand van de intussen bekende app Obsidentify. Snel horen we uit verschillende hoeken de resultaten. En wat blijkt? Een van de pollen 'gras' is de Hangende Zegge; een zeldzame soort.

Vervolgens wordt het volgende polletje 'gras' onder de loep genomen. Het resultaat is weer een Zegge. De meest waarschijnlijke volgens de Obsidentify-app is het de Slanke Zegge ofwel *Carex Strigosa*. Dan wordt snel de link gelegd naar de

eigen tuin. Dit soort winterharde, groenblijvende 'gras' zie je vaak in tuinen staan als bodembedekker. Je hebt ze in vele soorten (2000!) en kleuren.

Tot slot bekijken we nog een pol 'gras' met bloemen erop. Het determineren gaat nu erg snel en unaniem is de uitslag: de Grote Veldbies. Deze blijkt ook zeldzaam te zijn. De deelnemers zijn verbaasd dat er zoveel soorten 'grassen' zijn en dat ze ook nog bijzondere exemplaren

gezien hebben. Dat laatste heeft te maken met het hellingbos dat een heel speciaal en uniek bos is voor zowel flora als fauna. Het is niet voor niets een Natura 2000 gebied en wordt beschouwd als het mooiste bronbos in ons land.

Het verder uitweiden over de 'grassen' die we gezien hebben, laten we over aan de specialisten. De boodschap die we aan de deelnemers meegeven om de verschillen te onthouden is het volgende geheugensteuntje. 'Zegge heeft randen, Biezen zijn rond, Grassen zijn hol.'

We lopen verder het bos in en worden begeleid door opvallend vele vogelgeluiden. Vele trekvogels, zoals de tjiftjaf met zijn bekende geluid, zijn weer in ons land. Voor de meeste vogels geldt dat in de lente het broedseizoen weer aanbreekt, en ze op zoek gaan naar een partner. Bij de meeste vogelsoorten zet het mannetje het dan op een fluiten, zodat de vrouwtjes hem aantrekkelijk vinden. Tijd om stil te staan bij al deze vogelgeluiden. Ook hier gebruiken we een app voor, namelijk de Merlin Bird-app. We zijn met z'n allen zeer verbaasd hoeveel soorten vogels we horen. We zetten de resultaten voor de lezer op een rijtje en voegen een foto van Tjiftjaf toe.

- Tjiftjaf
- Merel

- Roodborstje
- Boomklever
- Boomkruiper
- Winterkoninkje
- Koolmees
- Pimpelmees
- Bonte Specht
- Groene Specht
- Zwartkop
- Vink
- Buizerd
- Zanglijster

Na dit fluitconcert beginnen we aan een stevige klim. Het hellingbos doet zijn naam eer aan. Het is zelfs een beetje behelpen omdat verderop een boom precies op de trappen is gevallen. Eenmaal bovengekomen worden we beloond en begroet door een waar lentetafereel. We zien bloeiende Bosanemonen, Bosviolen en vele Vingerhelmbloemen. Deze Vingerhelmbloem wordt ook wel Voorjaarshelmbloem genoemd of vogeltje-op-de-kruk. Wij vinden bij nadere bestudering het eerder een vogel-op-de-stokje.

Na deze verwondering lopen we het bos uit en wandelen richting de Kloostertuin van Huize Overbunde. Dit was vroeger een klooster en tevens een herstellings- en ontspanningsoord voor zwakke kinderen met de naam Koloniehuis Overbunde. Het voert nu te ver om de historie van dit klooster verder uit te diepen. We concentreren ons nu op een aantal karakteristieken van deze kloostertuin. We lopen onder een boog van heggen door richting de kloostertuin. En dit is niet zomaar een heggenhaag, nee ze noemen dit een loofgang ofwel een 'berceau'.

De heg bestaat uit de zeer oude Gele Kornoeljes die aan de bovenkant met elkaar verbonden zijn. De vraag die direct opkomt is waarom ze dit vroeger aanlegden. Met Wikipedia krijg je vaak antwoord en nu dus ook. "Berceaus stammen uit de tijd dat het voor 'gegoede' dames mode was er zo blank mogelijk uit te zien. Dit ten onderscheid van mensen die, doordat ze veel in de

buitenlucht werkten, een getaande huidskleur hadden. Een berceau maakte buiten uit de zon wandelen mogelijk." Een van de oudere deelnemers kent de naam van 'berceau' ook nog van vroeger. Bij kinderwagens en wiegjes werden ook kappen lees berceaus gemaakt om de baby uit de zon te houden.

Als we uit de berceau het park inlopen geven we aan dat er 2 monumentale bomen in deze tuin staan. De deelnemers wordt gevraagd om deze aan te wijzen. Tussen de vele oude bomen, wijzen ze bijna allemaal dezelfde 2 bomen aan. De volgende vraag is natuurlijk welke bomen het zijn. De monumentale beukenboom heeft iedereen goed, maar die andere wordt toch al wat moeilijker. Maar eerst even de omtrek meten van deze beukenboom.

Maar waar staat nu die andere monumentale boom? Na een beetje gokken komen ze erachter dat het de Nordmann is. Ja, die we meestal met kerstmis in de kamer hebben staan, maar deze is daarvoor wel een paar meter te hoog.

Helaas hebben we te weinig tijd om door de hele kloostertuin te wandelen, want ons volgende doel is het bezoeken van de Vlindertuin van IVN Meerssen. De meeste van de deelnemers hebben hiervan gehoord in de media, maar zijn er nog niet geweest. We lopen langs de diverse sportvelden en komen aan bij de Vlindertuin. En wat gebeurt

er? Jawel, de zon begint te schijnen en de thermometer tikt de 17 graden aan. Zoals iedereen weet zijn vlinders koudbloedig en komen ze pas in actie rond de 20 graden. De Vlindertuin ligt er in de lente al goed bij. De eerste krokussen, narcissen en sleutelbloemen staan al te pronken met hun gekleurde bloemen. De paden zijn net opgehoogd met houtsnippers waardoor de structuur van de tuin nu nog goed te zien is omdat er

nauwelijks of geen loof aan de bomen en struiken zit. Ook het insectenhotel staat volop te wachten op zijn bezoekers zoals de bijen.

En warempel, daar vliegt een koolwitje en even verder op zien we op het pad de dagpauwoog die zich aan het opwarmen is. Wat een mooi slot aan een weer geslaagde lente excursie in de eigen gemeente Meerssen. De deelnemers genieten op weg naar de parkeerplaats bij het station in Bunde nog even na van de gevarieerde excursie.

Tot slot

Van geneeskrachtige kruiden tot steile klimmen, en van een inkijkje in de vele grassoorten tot de muzikale omlijsting van de vele vogelgeluiden.

Bokkenrijders in Spaubeek

Rein van Lieshout

Tijdens de winterexcursie in het Stammenderbos bij Spaubeek door IVN Meerssen op zondag 29 januari 2025 (voor verslag zie de Haamsjeut Lente 2025) werd ik aangenaam verrast toen we bij een kapel aankwamen, waarbij werd verteld dat die op de plaats was gebouwd waar vroeger de kerk van Spaubeek had gestaan. Want in die kerk is in de 18de eeuw door vier bokkenrijders ingebroken, waaronder ene Peter Schols. Deze in Spaubeek geboren Peter Schols was in 1724 getrouwd met Maria Nijsten, waarmee hij zeven kinderen had gekregen, waarvan het jongste kind in 1740 werd geboren. Schols was een vagebond en crimineel en trok met andere vrouwen door het land.

In de nacht van 31 mei op 1 juni 1751 werd hij met zijn vriendin, Maria Raders uit Maastricht, met haar vier kinderen en ene Peter Paulus Stombs met diens echtgenote, in een schuur te Veurt bij Susteren opgepakt. De vriendin met haar vier kinderen werden uit medelijden vrijgelaten, maar Schols en het echtpaar Stombs werden door de schutten naar Sittard gebracht en opgesloten in de gevangenis van de Broekpoort. Daar wist Stombs na acht dagen te ontsnappen. Maar Schols werd naar kasteel Sint-Jansgeleen overgebracht, waar hij op 19 juni 1751 ten overstaan van drossaard Geurts, de schepenen Selissen, Claessen en Banens van Geleen en secretaris Corten, pijnlijk werd verhoord. Na vijf kwartier op de stoel van tortuur te hebben gezeten begon hij een reeks van misdaden te bekennen, waaronder een inbraak in de kerk van Spaubeek.

Bekentenis van Peter Schols over de kerkdiefstal te Spaubeek

Hij had ongeveer vijftien à zestien jaar geleden met enkele vagebonden de kerken van Spaubeek, Bingelrade en Saeffelen (D) beroofd. Zijn complices waren toen Peter Spoor, een vagebond die te Wesel (D) was geëxecuteerd,

Detail van de Ferrariskaart uit 1771-1778. Onder het cijfer 37 rechtsboven ligt het voormalige kerkje van Spaubeek waar door de bokkenrijders in 1735 werd ingebroken. Dat is op de plaats waar nu de huidige kapel staat. En boven dat cijfer ligt de oliemolen aan de Geleenbeek. Rechts van de kerk ligt 'het hof

Antoontje van Beberen (Anthoin van Buyren) die in Hoensbroek door de aldaar geëxecuteerde Ida Maes 'capot' was gemaakt en Frederik, een ezeldrijver die in Blerick op de brandstapel was gezet.

De vrouw van Peter Spoor had tegen Peter Schols gezegd dat hij naar Broeksittard moest gaan om daar de voornoemde drie kerels te treffen. Daar aangekomen waren ze met z'n vieren naar Spaubeek vertrokken. Bij de kerk aangekomen had Peter Spoor een breekijzer onder de koordeur gestoken en deze opgetild, waarna de deur openging. Hij had op het kerkhof op wacht gestaan terwijl Frederik aan de stegel bij de oliemolen op wacht stond. Peter Spoor en Antoontje zijn vervolgens de kerk in gegaan, waar ze de ciborie, de relikwieën van St. Laurens en de "croonen van het Moedergodts bildt en het kindeken" hadden gestolen. Toen hij wat hoorde zijn ze Peter Spoor en Antoontje in de kerk gaan waarschuwen, waarna ze "de heilige hostien uijt het ciborie aen de choordeure op den grondt hadden geschudt", en zijn gevlucht. De volgende dag was hij naar het huis van de herbergier Joannes Backhuijs 'aen het Veltjen' in Broeksittard gegaan waar ze het gestolen goed bij diens dochter Jenne in

bewaring hadden gegeven. Zijn drie complices waren echter niet aanwezig maar wel de vrouw van Peter Spoor die tegen hem had gezegd dat de Jood “den Swarten Sander” uit Sittard de gestolen goederen, die aan de Jood waren verkocht, reeds had afgehaald. Daarna hadden ze met z’n drieën ook nog de kerken van Bingelrade en Sint-Lucia te Saeffelen bestolen.

Het vonnis dat op 11 december 1751 werd uitgesproken luidde radbraken, hetgeen op 16 december 1751 in de Raadskuil in het veld bij Lutterade ten uitvoer werd gebracht.

Boomplantdag bie de Bruggelkeswei in Geulle op 28 maart

Paul Notten

Inleiding

We beginnen met een geografische verkenning. In het grensgebied tussen Westbroek en Brommelen ligt het terrein aangeduid als 'de Bruggelkes'. De beide buurtschappen hebben een wat merkwaardige landschappelijke indeling. Vanaf de brug over het Julianakanaal tot de kapel in Brommelen loopt een in breedte wisselende strook groen welke voornamelijk ingericht is als groenland. De wat verder van de weg afgelegen huizen aan het Westbroek zijn allemaal bereikbaar via een lange oprit. Vervolgens buurtschap Brommelen met vanaf de weg richting Bunde ter rechterzijde een groot weiland met populieren, door mij naar de eerste plaatselijke straatnaam aangeduid als de 'Bruggelkeswei'. Voor de Lourdeskapel ligt een weiland waar jarenlang pony's gegraasd hebben. Dit perceel wordt nu benut voor boomplantdag waarmee het terrein verder vergroend wordt.

Aan de slag

Niet alleen de gemeente Meerssen, vertegenwoordigd door Hermien van Es en wethouder Vanessa de Rond, maar ook verenigingen zoals het IVN en de Pomologen-groep zijn met een personele afvaardiging aanwezig. En uiteraard de bewoners namens de plaatselijke buurtverenigingen en andere belangstellenden, inclusief een aantal kinderen. Onder de aanwezigen ook de Brindell, de werk- en actieploeg van het vroegere IKL die wekelijks op veel plekken snoei- en onderhoudswerkzaamheden verricht in allerlei tuinen en boomgaarden. Alles bij elkaar een gezelschap van meer dan 30 personen.

Soorten bomen

Voor de boomplantdag zijn 12 bomen geleverd waarvan twee een plaatselijke ontwikkeling hebben doorgemaakt. Om te beginnen de Herfstpeer van Geulle die door Vannessa de Rond als eerste wordt geplant. Die boom moet zich in Geulle-Beneden als een vis in het water

voelen. Het is het dorp waar hij rond 1900 of nog dáárvóór ontwikkeld is door een plaatselijke mij onbekende fruitteler. Vanuit historisch oogpunt gezien is dat jammer want die herfstpeer van Geulle heeft in latere jaren een ongekeende groei doorgemaakt. Hoogste tijd voor een snuffelgang in het verleden! In de jaren vijftig vorige eeuw werden op de fruitveilingen in Bunde en Beek jaarlijks vele miljoenen kilogrammen aan herfstperen aangeleverd. Sjeng Baenens uit Moorveld, waar ik in mijn studententijd geplukt heb, was alleen al goed voor meer dan een miljoen kilo van die perensoort. Jarenlang werden deze peren op de veiling doorgedraaid en afgevoerd naar de stortplaatsen. Rond 1950 was er nog een tijdelijke opleving met mooie prijzen toen een Italiaanse conservenfabriek onze herfstpeer met een zachtrose kleur wist in te blikken. Dat succes was maar van korte duur.

De andere uit onze fruitontwikkeling afkomstige boom is de Schoone van Moorveld waarvan Sjang Pesch uit de hoeve aan de Heerenstraat/Bospad in Moorveld de teler is. Deze appelboom heeft niet zo'n onstuimige ontwikkeling doorgemaakt en is vooral geschikt voor appelmoes.

Na een duidelijke plantinstructie gaat iedereen enthousiast aan het werk. Men plant verschillende soorten kersen, pruimen, appels en peren. Rond de geplante bomen wordt een stevige boomkastconstructie aangebracht als bescherming tegen de toekomstige schapen. Daarna heeft een meisje een mooi gedicht over het nut van bomen voorgelezen en ze allemaal een krachtige groei toegewenst. Vervolgens laten de aanwezigen zich de heerlijke vlaai en koffie en frisdrank goed smaken. Het IVN heeft een nestkastje in het aanbod dat direct wordt opgehangen.

Tot slot

Bij deze boomplantdag één punt ter memorie. De geplante bomen willen vanuit hun natuur graag groeien, maar bij droogte ná aanplant zal dat moeilijk lukken. Actie: afhankelijk van het weer met de spruit (gieter) de eerste drie maanden eropuit!

Nieuws uit onze Vlindertuin

Wil Lemmens

Terugblik 2024

Het eerste jaar, lees 2024, was meer het kennismakingsjaar. Als projectgroep zaten we in februari 2024 voor de eerste keer bij elkaar. We hadden nog geen idee wie, wat en hoe we de Vlindertuin verder vorm en inhoud moesten gaan geven. We maakten een projectplan wat gedurende het jaar onze leidraad werd. We daagden ons uit om alvast een kennismakingsdag te organiseren. Dat was ons doel om naar toe te werken. Deze kennismakingsdag werd vastgesteld op 15 juni 2024. We vergaderden bijna elke maand, maakten afspraken en voerden de acties uit.

Samenwerking werkgroepen

De werkgroep Landschapsonderhoud ging aan de slag. De Plantenwerkgroep begon met het inventariseren van planten. Bomenexperts keken naar wat voor een soort bomen we hadden en hoe

deze te onderhouden. De werkgroep Jeugd startte met het maken van educatieve opdrachten voor de kinderen. Voor de eerste keer werkten de diverse IVN-werkgroepen samen in één project. Ja, ook de werkgroep Vogels droeg zijn steentje bij. Op het eerste oog een beetje vreemd omdat de vogels vaak op

jacht gaan naar de rupsen en de vlinders. Maar we streven met z'n allen biodiversiteit na, dus zoveel mogelijk variatie en soorten. Dus ook vogels en andere dieren.

Kennismakingsdag en vlindertelling 2024

De kennismakingsdag op 15 juni 2024 werd een succes met 40 bezoekers. De eerste vlindertelling in augustus 2024 was helaas geen succes. We telden in totaal slechts 8 vlinders in 3 dagen. Dat was een bevestiging van het landelijke beeld. Het gemiddeld aantal vlinders per telling was vijf. Dat is het laagste aantal sinds de officiële tuinvlindertelling in 2009 startte.

Uitdagingen projectgroep

Voor de projectgroep was deze teleurstellende vlindertelling een extra stimulans om hier verandering in aan te brengen door ons nog meer te focussen op biodiversiteit. Hiervoor werd ook een tweetal vijvers aangelegd want ook vlinders en andere insecten hebben water nodig. Door de organisatie van een lezing over Vlindervriendelijke tuinen in oktober 2024 hebben we het vergroten van de biodiversiteit in de eigen omgeving gepromoot. Daarnaast is veel tijd en energie gestoken in het maken van een handleiding voor mensen die rondleidingen gaan geven in onze vlindertuin. Elke doelgroep jong of oud heeft zijn eigen benadering nodig. Ook het nadenken over informatieborden kostte aardig wat tijd.

De Plantenwerkgroep ging verder met de inventarisatie van planten per seizoen en met name de waardplanten. Een hele klus!

Een andere uitdaging was een nieuwe coördinator voor de vlindertuin te vinden omdat onze eerste coördinator om privéredenen moest stoppen. In november 2024 werd hij gevonden in de persoon van Noël Jaminon.

Onderhoud

Ook de andere werkgroepen deden er een schepje, soms letterlijk, bovenop. Eind 2024 werden de paden opnieuw voorzien van houtsnippers en werd maar het hoognodige gesnoeid want de eitjes van de vlinders moeten hun plek vinden op de zogenaamde waardplanten en de poppen van de

vlinders kunnen in de grond of aan de stengels van planten zitten. Het oogt dan ietwat rommelig, maar dat hoort ook zo, temeer de vlinders zelf ook een schuilplaats nodig hebben om te overwinteren. Dat was wel even wennen voor alle werkgroepen.

Vooruitblik 2025

Voor de eerste keer maken we bewust de lente mee in onze Vlindertuin. De eerste vlinders zijn al gespot zoals de Atalanta. De verdere inventarisatie van de (waard)planten wordt per seizoen nu nauwlettend gevolgd en in kaart gebracht. Ook de werkgroep Landschapsonderhoud heeft het groot en klein onderhoud in hun jaarplanning opgenomen en zullen dat weer met enthousiasme en werklust uitvoeren.

Omdat het stellen van doelen ons als Projectgroep vorig jaar goed geholpen heeft, hebben we nu ook weer een doel gesteld namelijk de officiële opening van onze vlindertuin en wel op zondag 29 juni 2025 van 11:00-16:00 uur. De frequentie van onze projectvergadering hebben we nu weer opgeschroefd omdat hiervoor nog heel veel dient te gebeuren. Denk aan informatieborden en naambordjes voor de belangrijkste bomen, struiken en planten. Het opstellen van een draaiboek voor die dag. Ook het educatiemateriaal zal verder ontwikkeld moeten worden. Dus heb je belangstelling om ons mee te helpen, laat het ons weten. Voor contact, zie onze website of deze Haamsjeut.

Officiële opening Vlindertuin zondag 29 juni 2025

Via deze weg wordt iedereen uitgenodigd om een kijkje te nemen in onze vlindertuin. Laat je rondleiden, vraag naar tips hoe je je eigen tuin vlindervriendelijk kunt maken. We hopen natuurlijk op goed weer zodat we je kunnen laten zien welke vlinders hier voorkomen. Voor de kinderen hebben we leuke opdrachten bedacht van knutselen tot het kleuren van vlinders.

De brandnetel is niet populair

Jan van Dingenen

Inleiding

Brandnetels zijn niet populair in ons land en ik denk dat ik niemand hoeft uit te leggen waarom niet. Maar het is een algemene plant en je leest er zelden iets over. Misschien omdat de plant zo algemeen is. Ik dacht dat ik best wat interessante dingen bij elkaar zou kunnen krijgen voor een artikel en dat viel inderdaad reuze mee! Niet alleen over de wilde plant en zijn bestaan als zeer impopulair onkruid, maar ook als een oud landbouwgewas, als een gezonde groente, een oude en misschien ook nieuwe grondstof voor textiel, een bron van vitaminen, een waardplant voor vlinders etc.

De brand van de brandnetel

In Nederland hebben we twee soorten brandnetels: de grote 'Urtica dioica' en de kleine 'Urtica urens'. De naam 'urtica' betekent 'brandend' en ik neem aan dat iedereen al wel eens heeft ondervonden wat dat in dit geval betekent. Het woord 'dioica' betekent 'tweehuizig' en dat klopt want de grote brandnetel heeft mannelijke en vrouwelijke planten. Het woord 'urens' bij de kleine brandnetel of "Urtica urens" zou ook zoiets als 'brandend' betekenen. Dat is dan dubbelop, maar het schijnt te kloppen want de

De grote 'stekels' zijn de brandharen van de grote brandnetel. De kleine zijn gewone haren.

kleine is nog 'brandender' dan de grote! De grote brandnetel kan twee meter hoog worden, de kleine ongeveer de helft.

De brandnetels bestaan wereldwijd uit 56 geslachten en 2525 soorten, maar wij hebben dus maar twee soorten. Ze horen bij de familie 'Rosales' en zijn dus familie van de rozen! Maar de brandnetels prikken op een heel andere manier dan de dorens van de rozen! Onze brandnetels hebben op blad en stengel zogenaamde brandharen. Dit zijn holle zijstengeltjes die eindigen in een lange, smalle punt die is gemaakt van hard materiaal en die eindigt met een soort weerhaakje. Als het weerhaakje vast komt te zitten, breekt het harde materiaal en komt de inhoud vrij. Waarschijnlijk is dan de huid beschadigd op de plek waar het haakje vast raakte en daar gaat het nu pijn doen! De inhoud van de brandharen bestaat vooral uit

*Waarschijnlijk een uitgebloede grote brandnetel.
De zaaddozen kleuren paarsig rood.*

mierenzuur en dat zorgt samen met de andere ingrediënten én de reactie van ons eigen lichaam voor de pijn en het branderige gevoel! Mierenzuur is niet of nauwelijks gevaarlijker dan het familielid azijnzuur, maar dat geldt dan voor concentraties zoals bij keukenazijn: 4 tot 5%! De

brandnetel gebruikt blijkbaar hogere concentraties! Wat de rol van de overige bestanddelen in de brandharen is, is niet duidelijk. Er zitten mogelijk ook histamine, acetylcholine en serotonine in, maar die ingrediënten zitten ook in ons lichaam en spelen daar o.a. een belangrijke rol in de bescherming van dat lichaam. Het lijkt dus mogelijk dat een deel van onze reacties, de jeuk en de bultjes etc. ontstaan doordat ons lichaam wat te enthousiast de 'vijand' te lijf gaat. Slim dus van de brandnetel!

Brandnetel als plant

In Nederland hebben we dus maar twee soorten brandnetel in het wild en beide soorten hebben een eenvoudige, strakke bouw. Ik zou haast zeggen een 'minimalistisch design' en dan ook nog opvallend vaak praktisch zonder 'fouten': strak in het gelid. De brandnetels hebben vierkantige, verticale stengels en daar aan staan steeds twee bladeren recht tegenover elkaar aan de stengel. Die bladeren lijken vaak elkaars spiegelbeeld! Het

Kleine brandnetel gezien van boven let op de regelmaat in vorm grootte en stand van het blad.

paar er onder en er boven staan ook recht tegenover elkaar maar precies een kwart slag gedraaid te opzichte van de eerste! De stengels kunnen wel zijstengels vormen maar die gaan ook zo snel mogelijk recht omhoog zodat een 'bosje' ontstaat met heel veel horizontale

bladeren en verticale stengels waar nauwelijks nog te zien is hoe het in elkaar zit. Meestal zijn wij daar ook niet in geïnteresseerd: we maken wel een omweggetje!

In ons land hebben we dus twee soorten. De grote brandnetel 'Urtica dioica' is een vaste plant die twee meter hoog kan worden en 'meestal tweehuizig' is, zegt de Nederlandse Wikipedia. In andere talen is de plant altijd tweehuizig. De kleine brandnetel 'Urtica urens' is eenjarig en is in binnen- en buitenland altijd eenhuizig en wordt niet hoger dan een meter. De grote heeft behalve brandharen ook 'gewone' haren op stengels en bladeren, de kleine heeft alleen brandharen. Misschien prikt de kleine daarom beter!

Bij beide soorten zijn de bloemen meestal wittig groen en klein. Ze worden door de wind bestoven en ze vormen vruchtjes die in een groepje staan dat een beetje op een groen bloemetje lijkt.

Brandnetel als gewas

De brandnetel heeft een voorkeur voor vruchtbare grond, liefst niet te droog en graag wat stikstof. Dat komt goed overeen met de voorkeuren van de meeste landbouwers en dus zijn die twee tegenwoordig geen goede vrienden! Dat was eeuwen lang heel anders, maar ik denk dat het enige dat daar nu nog aan herinnert de term

‘neteldoek’ is. En dat woord kom je ook nog maar zelden tegen! Tegenwoordig is neteldoek een vrij grof geweven doek dat ook passeerdoek of kaasdoek wordt genoemd. Passeerdoek betekent dat het in de keuken wordt gebruikt om vocht uit een dikke emulsie te laten lopen. Het woord kaasdoek betekent hetzelfde, maar dan speciaal om de emulsie tijdens het kaasmaken in te dikken. En vroeger werden deze doeken dus bij voorkeur van brandnetel garen geweven! Brandnetel garen wordt op dezelfde manier uit brandnetels gemaakt, als het linnen garen uit de vlas. Bij beide planten wordt de stengel eerst geroot d.w.z. dat ze nat gehouden worden zodat de houtige delen gaan rotten. Dan wordt op diverse manieren de stukjes hout gebroken en losgemaakt van de vezels. En ten slotte moeten dan de vezels tot garens worden getwijd.

Kleine brandnetel in bloei. De wittige plekken zullen wel de mannelijke bloemen zijn.

Vlas was een uiterst belangrijk gewas want samen schapenwol waren dit in Europa tot ver in de 18e eeuw de grote leveranciers van kledingstoffen: linnen van vlas voor onderkleding en laken (uit wol) voor het kostuum. Rond 1800 begon import katoen belangrijk te worden.

Neteldoek is grover van structuur dan linnen en werd dus bij voorkeur gebruikt voor toepassingen waarbij het niet direct op de huid komt. In werkkleding en dergelijke is het eeuwenlang toegepast. Maar als het doek echt heel sterk moest zijn, werd geen brandnetel gebruikt maar hennep! Waarschijnlijk zat neteldoek dus een beetje klem tussen een zachter materiaal in kleding en een sterker materiaal in meer technische toepassingen. Maar het had eeuwenlang wel een eigen plekje binnen kledingtextiel. In het Rijksmuseum wordt een jurk van neteldoek bewaard die eigendom was van prinses Marianne (1810-1883), een dochter van onze koning Willem I. Maar het museum meldt dat er geen foto beschikbaar is. Jammer.

Rups, waarschijnlijk van het klein koolwitje, op de grote brandnetel.

Ruim tien jaar geleden is in Nederland en Duitsland een poging gedaan om de grote brandnetel weer als akkerbouw gewas te introduceren. De belangrijkste toepassing had kledingtextiel moeten worden en dan speciaal de vervanging van katoen door een verfijnder soort neteldoek. Zo ver ik kan zien is het project een stille dood gestorven. Technisch zal het idee wel in orde geweest zijn, maar vanuit Europa concurreren met katoen uit derde wereld landen lijkt me erg moeilijk.

Op dit moment is er nog wel kleding te koop waarin brandnetel is verwerkt, maar ik heb niet gevonden waar die geproduceerd wordt of waar de netel verbouwd wordt. Het lijkt dat de hoeveelheden gering zijn want er staat vaak bij dat voorraad beperkt is. Maar dat kan natuurlijk ook een verkooptruc zijn.

Brandnetel eters

In de Tweede Wereldoorlog werd grote brandnetel gekookt en gegeten als een soort spinazie. Ik heb begrepen dat dit zeker geen straf was en zeker gezond met veel vitamine C, maar na 1945 at men blijkbaar toch liever weer gewoon echte spinazie! Maar de brandnetels hebben waarschijnlijk geen te kort aan eters: een hele rij rupsen staat in het voorjaar klaar om brandnetel te gaan eten. De rupsen van de dagpauwoog, de kleine vos, de gehakelde aurelia en de atalanta kunnen niet leven zonder brandnetels! Dus zonder brandnetels zouden we deze vlinders niet of nauwelijks te zien krijgen!

Foto's van de schrijver

<https://www.ivn.nl/afdeling/meerssen>
ivnmeerssen@gmail.com

ACTIVITEITEN

Deze duren (ruim) 2 uur

Iedere donderdagmorgen: **Werken in de natuur.** jo.lexis@home.nl

Iedere maand op een zondagmorgen in het midden van de maand: **Vogelexcursie.** Bert
hi_merk@hotmail.com 06-3761 7966

Zaterdag 24 mei 2025: Geneeskrachtige kruiden langs de Geul in Meerssen. Om 10:00 uur
parkeerplaats station Meerssen. Riny Rongen (mmonrro@xs4all.nl 06 2004 0142)

Woensdagavond 18 juni 2025: Late avondwandeling en vuurvliegjes in Waterval o.l.v. Els
en Wim Derks Vertrek 21:00 uur parkeerplaats bij Waterval 13, Ulestraten
(wimelsderks@hotmail.com 043-364 3740).

Zaterdag 21 juni 2025: Uitreiking diploma aan natuurgidsen

Zondag 22 juni 2025: Activiteit van nieuwe natuurgidsen

Maandagavond 23 juni 2025: Late avondwandeling en vuurvliegjes in Bergse Heide o.l.v.
Els en Wim Derks. Vertrek 20:30 uur parkeerplaats station Meerssen (carpoolen) en 21:00
uur Brakke Berg, Wolfsdriesweg 10, Geulhem. (wimelsderks@hotmail.com 043-364 3740).

Zondag 29 juni 2025: Officiële opening IVN Vlindertuin Meerssen van 11:00 uur tot 16:00
uur. Wil Lemmens: 06-5365 4590. Zie elders in de Haamsjeut

Maandagavond 7 juli 2025: Late avondwandeling en dassen in Waterval o.l.v. Els en Wim
Derks Vertrek 21:00 uur parkeerplaats bij Waterval 13, Ulestraten
(wimelsderks@hotmail.com 043-364 3740). Aanmelden verplicht vanwege maximum aantal
deelnemers. We zijn minder dan 1,5 uur onderweg.

11 t/m 13 juli 2025: Tuinvlindertelling

Woensdagavond 16 juli 2025: Late avondwandeling en dassen in Waterval o.l.v. Els en Wim Derks Vertrek 21:00 uur parkeerplaats bij Waterval 13, Ulestraten (wimelsderks@hotmail.com 043-364 3740). Aanmelden verplicht vanwege maximum aantal deelnemers. We zijn minder dan 1,5 uur onderweg.

Zondag 3 augustus 2025: Einighausen oude ambachten van 13:00 tot 18:00 uur. Stand van IVN-Meerssen. Mariëlle Urlings, Jan, de Veen Riekie Notten, houbenriekie07@gmail.com 043 364 5416. **Wie helpt mee?**

Zaterdag 16 augustus 2025: Kroedwusj bundelen. Nadere informatie volgt. jo.lexis@home.nl 06 2917 8733. Dat weekend in diversie kerken viering van Maria Hemelvaart en zegening en uitdelen van de Kroedwusj. Zie informatie van kerken.

Zaterdag 23 augustus 2025: Berminventarisatie visvijver Geulle. Riny Rongen (mmonrro@xs4all.nl 06 2004 0142)

Zondag 7 september 2025: Jaarmarkt Meerssen. IVN Meerssen zal daar waarschijnlijk een stand hebben. wimelsderks@hotmail.com

Zaterdag 6 september 2025: Stoepplantjes Proosdijpark. Riny Rongen (mmonrro@xs4all.nl 06 2004 0142)

Najaar 2025: Wandeling met busvervoer naar de Eifel, 10 en 15 km. IVN Maastricht en IVN Eijsden. Zie <https://www.ivn.nl/afdeling/maastricht/>

Maandagavond 6 oktober 2025: De wilde bij, levenswijze, nestgelegenheid (zin en onzin van bijenhôtels) en wat je zelf kunt doen in jouw eigen tuin of balkon. Lezing door Sandra Salavador. Om 19:30 uur in de Proostenkelder, tegenover de Vredeskapel, Markt Meerssen. mariannevandenberg@planet.nl 06 5322 5373

Haamsjeut digitaal ontvangen?

Al sinds het begin brengt IVN Meerssen de Haamsjeut uit in papieren vorm. Vier keer per jaar valt een papieren versie, in zwart wit, op de mat, rondgebracht door IVN-leden. De digitale versie is een paar weken na verschijningsdatum in kleur te bewonderen via de website. Deze versie is online te bewaren en de foto's komen veel beter tot hun recht. Omdat we als IVN duurzaamheid hoog in het vaandel hebben staan, maar ook gezien de sterk gestegen kosten voor het drukken op papier, willen we de Haamsjeut zoveel mogelijk digitaal gaan aanbieden aan de leden die dit willen. Als je je aanmeldt om de Haamsjeut digitaal te willen ontvangen, krijg je op de verschijningsdatum een mail met het digitale exemplaar als bijlage. Je krijgt dan géén papieren versie meer. We hopen dat veel leden zich aanmelden voor de digitale versie om zo het aantal papieren exemplaren te verminderen. Aanmelden? Via ivnmeerssen@gmail.com

E-mailadressen gewenst

Om snel te kunnen communiceren met onze leden zouden we graag zoveel mogelijk e-mailadressen ontvangen. Denk bijvoorbeeld aan een reminder voor een activiteit (Nieuwsflits) of een mededeling voor een wijziging bij een lezing. We gebruiken als IVN Meerssen ook de website en Facebook, maar daar bereiken we niet alle leden mee.

Geef het mailadres door via: ivnmeerssen@gmail.com

Opzeggen van het lidmaatschap kan tot uiterlijk 1 december.

Samenwerkingspartners in de gemeente Meerssen o.a.

Kwallef van Vliek

<http://kwallefvanvliek.nl>

Milieudefensie Meerssen

meerssen@milieudefensie.nl

Stichting Duurzaam Meerssen

<https://www.stichtingduurzaammeerssen.com>

IVN Natuureducatie afdeling Afdeling Meerssen

Secretariaat

De Kling 2, 6235 BJ

Ulestraten

T 06 83200126

E-mail:

ivnmeerssen@gmail.com

Website:

www.ivn.nl/afdeling/meerssen

Bankrekeningnummer

NL20RABO 0132684055 IVN Meerssen

Ledenadministratie

John Bronckers

T 06 41857316

Bestuur

Voorzitter

Marianne van den Berg

Vicevoorzitter

Wim Derks

Secretaris

Frans Ligthart

Penningmeester

Frank Kapsenberg

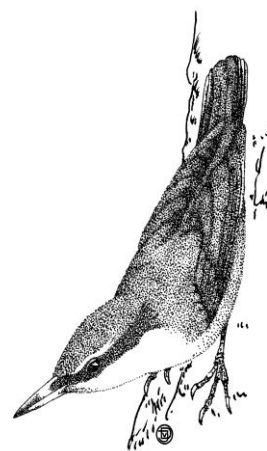
Bestuursleden

Frans van de Kragt

Riekie Notten-Houben

Jan de Veen

Leo Voragen

Coördinatoren van de Werkgroepen:

Communicatie

André Ament

T 06 44189017

Vogelwerkgroep

Bert Merk

T 043 3644339

Activiteiten

Wim Derks

T 043 3643740

Jeugd

Els Derks-van der Wiel

T 043 3643740

Plantenwerkgroep

Leo Voragen

T 045 5442300

Paddenwerkgroep

Frans van de Kragt

T 043 8502832

Landschapsonderhoud

Jo Lexis

T 06 29178733

Zoogdieren

Wim Derks

T 043 3643740

Milieu

Els Derks-van der Wiel

T 043 3643740

Vlindertuin

Noël Jaminon

T 06 52563949